

Paramedik Öğrencilerinin Ekip Çalışması Tutumları ile Travma Hastalarına Yaklaşımlarının İlişkisi

The Relationship Between Paramedic Students' Teamwork Attitudes and Approaches to Trauma Patients

Oğuzhan TIRYAKİ, Elif BODUR TIRYAKİ, Birsal Canan DEMİRBAĞ, Fatma GÜDÜCÜ TÜFEKÇİ

ÖZ

Araştırmada, paramedik öğrencilerinin ekip çalışması tutumları ile travma hastalarına yaklaşımları arasındaki ilişki incelenmiştir. Acil sağlık hizmetlerinde ekip çalışması, hasta güvenliği ve etkili müdahale için kritik bir faktör olarak değerlendirilmektedir. Travma yönetiminde ekip içi uyum ve etkili iletişim, zamanında ve doğru müdahalelerin gerçekleştirilmesini sağlamaktadır. Araştırma Türkiye'nin kuzeydoğusundaki bir üniversitenin İlk ve Acil Yardım Programı'nda öğrenim gören 1. ve 2. Sınıf (n=123) öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Veri toplamada, "Travma Hastalarına Yaklaşım Ölçeği" ve "Ekip Çalışması Tutumları Ölçeği" kullanılmıştır. Katılımcıların yaş ortalaması 20.00 ± 1.37 olarak belirlenmiştir. Ekip Çalışması Tutum Ölçeği puanları 28 ile 140 arasında değişmekte olup, ortalama 114.48 ± 17.47 olarak hesaplanmıştır. Travma Hastalarına Yaklaşım Ölçeği puanları ise 11 ile 55 arasında değişmekte olup, ortalama 48.08 ± 6.91 olarak bulunmuştur. Kadın katılımcılar, erkeklere kıyasla anlamlı derecede daha yüksek travma hastalarına yaklaşım puanına sahipken ($p < 0.05$), ekip çalışması tutum puanlarında cinsiyete bağlı anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p > 0.05$). Ekip çalışması tutum puanları 1. sınıf öğrencilerinde anlamlı derecede daha yüksek bulunmuştur ($p < 0.05$). Ayrıca, travma yönetiminde yetersiz ekipmanın varlığı, travma hastalarına yaklaşım puanlarını anlamlı düzeyde artıran bir faktör olarak belirlenmiştir ($p < 0.05$). Ekip çalışması tutum puanları, travma hastalarına yaklaşım puanlarındaki olumlu değişimin %49,3'ünü açıklamaktadır ($R^2 = 0.493$, $F(1,121) = 117.8$, $p < 0.001$). Sonuç olarak, araştırma ilk ve acil yardım programı öğrencilerinin ekip çalışmasına yönelik tutumlarının, travma hastalarına yaklaşımlarını önemli ölçüde etkilediğini göstermiştir. Bu kapsamda ilk ve acil yardım programı eğitim müfredatında ekip çalışmasına yönelik uygulamaların artırılması önerilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Ekip çalışması, Hasta güvenliği, Paramedik, Travma yönetimi

Tiryaki O., Bodur Tiryaki E., Demirbağ B. C., & Gündücü Tüfekçi F., (2025). Paramedik öğrencilerinin ekip çalışması tutumları ile travma hastalarına yaklaşımlarının ilişkisi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/Journal of Higher Education and Science*, 15(3), 487-494. <https://doi.org/10.5961/higheredusci.1696981>

Oğuzhan TIRYAKİ (✉)

ORCID ID: 0000-0001-5683-984X

Artvin Çoruh Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Çevre Sağlığı ve Çevresel Risk Yönetimi Teknikerliği Programı, Artvin, Türkiye
Artvin Çoruh University, Vocational School of Health Services, Environmental Health and Environmental Risk Management Technician Program, Artvin, Türkiye
tiryakioguzhan61@gmail.com

Elif BODUR TIRYAKİ

ORCID ID: 0000-0003-2152-7437

Artvin Çoruh Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Artvin; Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği, Erzurum, Türkiye
Artvin Çoruh University, Vocational School of Health Services, Artvin; Atatürk University, Institute of Health Sciences, Child Health and Diseases Nursing, Erzurum, Türkiye

Geliş Tarihi/Received : 11.05.2025

Kabul Tarihi/Accepted : 13.11.2025

Birsal Canan DEMİRBAĞ

ORCID ID: 0000-0003-4145-5020

Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Trabzon, Türkiye
Karadeniz Technical University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Division of Public Health Nursing, Trabzon, Türkiye

Fatma GÜDÜCÜ TÜFEKÇİ

ORCID ID: 0000-0002-5773-5716

Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Erzurum, Türkiye
Atatürk University, Faculty of Nursing, Department of Pediatric Nursing, Erzurum, Türkiye

Bu eser "Creative Commons Atıf-GayriTicari-4.0 Uluslararası Lisansı" ile lisanslanmıştır.

ABSTRACT

The study examined the relationship between paramedic students' teamwork attitudes and their approaches to trauma patients. Teamwork in emergency health services is considered a critical factor for patient safety and effective intervention. In trauma management, team harmony and effective communication ensure timely and accurate interventions. The study was conducted with first- and second-year students (n=123) enrolled in the Paramedic Program at a university located in the northeastern region of Turkey. "Trauma Patients Approach Scale" and "Teamwork Attitudes Scale" were used in data collection. The mean age of the participants was determined to be 20.00 ± 1.37 . Teamwork Attitude Scale scores ranged from 28 to 140, with a mean of 114.48 ± 17.47 . Trauma Patient Approach Scale scores ranged from 11 to 55, with a mean of 48.08 ± 6.91 . Female participants had significantly higher scores in approaches to trauma patients compared to males ($p < 0.05$), whereas no statistically significant difference was found in teamwork attitude scores based on gender ($p > 0.05$). Teamwork attitude scores were found to be significantly higher among first-year students ($p < 0.05$). In addition, the presence of inadequate equipment in trauma management was identified as a significant factor that increased the scores related to approaches to trauma patients ($p < 0.05$). Teamwork attitude scores explained 49.3% of the positive variance in trauma approach scores ($R^2 = 0.493$, $F(1,121) = 117.8$, $p < 0.001$). In conclusion, the study showed that the attitudes of first and emergency aid program students towards teamwork significantly affect their approach to trauma patients. In this context, it is recommended to increase the practices towards teamwork in the first and emergency aid program education curriculum.

Keywords: Paramedic, Patient safety, Teamwork, Trauma management

GİRİŞ

Acil sağlık hizmetleri, ani gelişen ve yaşamı tehdit eden durumlara müdahale edilmesini amaçlayan, zamanla yarışılan ve çok disiplinli bir yaklaşım gerektiren sağlık hizmetleridir. Bu hizmetlerin önemli bir parçası olan paramedikler, özellikle hastane öncesi acil bakım sürecinde kritik görevler üstlenmektedir. Solunum, dolaşım, bilinç durumu gibi temel yaşamsal fonksiyonların hızla değerlendirilmesi, tıbbi girişimlerin uygulanması ve hastanın uygun sağlık kuruluşuna sevk edilmesi süreçlerinde paramediklerin etkili, hızlı ve organize hareket etmesi büyük önem taşımaktadır (Weaver, Dy, & Rosen, 2014). Bu bağlamda paramediklerin yalnızca teknik bilgi ve becerilerinin değil, aynı zamanda iletişim, iş birliği ve ekip çalışması yetkinliklerinin de gelişmiş olması gerekmektedir (Brindley, 2016).

Ekip çalışması, acil sağlık hizmetlerinin en temel yapı taşlarından biridir. Özellikle travma gibi karmaşık ve çoklu organ sistemini etkileyen vakalarda, etkin bir ekip çalışması hayat kurtarıcı nitelik taşımaktadır. Ekip içi uyum, rol paylaşımı, açık iletişim ve karşılıklı güven hem hasta bakımının kalitesini hem de sağlık çalışanlarının iş doyumunu olumlu yönde etkilemektedir (Brindley, 2016; Schmutz & Manser, 2013). Nitekim literatürde, acil servislerde yaşanan birçok tıbbi hatanın altında ekip içi iletişim eksikliği, belirsiz rol dağılımı ve liderlik zafiyetinin yattığı bildirilmektedir (Capella et al., 2010). Bu nedenle paramediklerin ekip içindeki rollerini anlamaları, ekip koordinasyonuna etkin katılım sağlamaları ve etkili iletişim becerilerine sahip olmaları, müdahalelerin başarısını doğrudan etkilemektedir (Rosen et al., 2018).

Travma, dünya genelinde hem ölümlerin hem de sakatlıkların önde gelen nedenleri arasında yer almaktadır. Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) 2024 tarihli raporuna göre, her yıl yaklaşık 50 milyon kişi travmatik yaralanma nedeniyle sağlık hizmeti almakta ve 1.3 milyon kişi travma ilişkili nedenlerle hayatını kaybetmektedir. Özellikle 1–44 yaş grubunda travmalar, küresel hastalık yükü (DALY) içinde ciddi bir paya sahiptir ve bu yaş

grubunda travma nedeniyle oluşan ölüm ve sakatlıklar sağlık sistemlerine büyük bir yük getirmektedir (World Health Organization, 2024). Türkiye verileri de bu durumu desteklemektedir. Sağlık Bakanlığı'nın 2022 tarihli raporunda, özellikle genç erişkin yaş grubunda trafik kazaları, yüksekten düşme ve kesici-delici alet yaralanmalarının önemli bir morbidite ve mortalite nedeni olduğu bildirilmiştir (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2022).

Travma hastalarının yönetiminde ekip koordinasyonu, zaman yönetimi ve etkili müdahale hayati önem taşımaktadır. Bu süreçte paramediklerin bilgi ve becerilerinin yanı sıra ekip içinde nasıl çalıştıkları da hasta sonuçlarını etkileyebilmektedir (Uçaroglu, Kavalci, Ceyhan, & Hakkıbilir, 2018). Erin, Sayhan ve Salt (2023) tarafından yapılan çalışmada, paramediklerin travma yönetiminde daha etkili olabilmeleri için ekip çalışmasına dayalı eğitimlerin önemine vurgu yapılmıştır. Benzer şekilde, Capella ve arkadaşları (2010) tarafından yapılan araştırmada da ekip eğitimi alan sağlık çalışanlarının, travmalı hastalara daha hızlı ve etkili müdahalede bulunduğu saptanmıştır.

Paramedik eğitiminin temel bileşenlerinden biri, öğrencilerin travma vakalarına yönelik tutumlarının ve müdahale becerilerinin geliştirilmesidir. Klinik uygulamalarda, travma hastaları ile karşılaşan paramedik öğrencilerinin gösterdiği davranışlar, onların hem teorik bilgilerini hem de ekip içinde çalışma yeterliliklerini yansıtmaktadır (Erin et al., 2023). Yapılan çalışmalar, paramedik öğrencilerinin travma yönetimine ilişkin yaklaşımlarının ve ekip içi rollerinin belirlenmesinin, eğitim programlarının daha işlevsel hâle getirilmesine katkı sağlayacağını göstermektedir (Dąbrowska et al., 2024; McLaughlin, Doezeza, & Sklar, 2002). Ayrıca ekip çalışması eğitimi, karar verme süreçlerini hızlandırarak hasta yönetimini olumlu yönde etkilemekte; bu da eğitim müfredatında ekip uygulamalarına ağırlık verilmesini gerekli kılmaktadır (Capella et al., 2010; Hughes et al., 2016). Özellikle simülasyon temelli eğitimlerin, öğrencilerin ekip içindeki sorumluluklarını kavramaları ve travmalı hastalara etkin müdahale geliştirmeleri açısından faydalı olduğu bildirilmektedir (Rosen et al., 2018).

Bu çalışma, paramedik öğrencilerinin travma hastalarına yaklaşımı ile ekip çalışmasına yönelik tutumlarını birlikte ele alarak literatürdeki önemli bir boşluğu doldurmayı hedeflemektedir. Mevcut araştırmalar genellikle bu iki değişkeni ayrı ayrı inceleyenken, bu çalışma aralarındaki ilişkiyi bütüncül olarak değerlendirmesi bakımından özgün bir katkı sunmaktadır (Erin et al., 2023; Rosen, 2018). Ayrıca, ekip temelli eğitimin travma yönetimindeki etkilerine dair güncel kanıtlar doğrultusunda (Capella et al., 2010; Hughes et al., 2016), eğitim programlarının geliştirilmesine yönelik pratik öneriler sunması bakımından önemlidir. Simülasyon temelli uygulamalara da atıfta bulunarak (McLaughlin, Doezenia, & Sklar, 2002), öğrencilerin gerçek klinik ortamlara daha iyi hazırlanmasına katkı sağlaması hedeflenmektedir.

Bu doğrultuda çalışmada, paramedik öğrencilerinin travma hastalarına yönelik yaklaşımları ile ekip çalışması tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

YÖNTEM

Araştırmanın Deseni

Araştırma, kesitsel bir çalışma olarak tasarlanmıştır.

Araştırmanın Yapıldığı Yer

Araştırma Türkiye'nin kuzeydoğusundaki bir üniversitenin İlk ve Acil Yardım Programı'nda öğrenim gören 1. sınıf (n=61) ve 2. sınıf (n=86) öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir.

Evren ve Örneklem

Araştırmada herhangi bir örnekleme yöntemi kullanılmamış olup, güç analizi ile belirlenen minimum örneklem sayısına ulaşılmıştır. Araştırma kapsamında iki yönlü hipotez oluşturulmuş olup, örneklem büyüklüğü hesaplaması $G*Power$ 3.1.9.7 programı kullanılarak yapılmıştır (Faul, Erdfelder, Buchner, & Lang, 2009; Kang, 2021). Bu hesaplama sırasında korelasyon değeri 0,30 olarak belirlenmiş, analizde %5 hata payı ($\alpha = 0,05$) ve %90 güç ($1 - \beta = 0,90$) esas alınmıştır. Bu parametrelere göre, korelasyon analizi için gerekli minimum örneklem büyüklüğü 112 olarak hesaplanmıştır.

Veri Toplama Süreci

Araştırmanın verileri 2025 yılı Mart ve Nisan ayları arasında görüşme tekniği ile anket formu kullanılarak toplanmıştır. Katılımcılara araştırmanın amacı, yöntemi ve gönüllülük esasına dayalı olduğu açıklanmış ve yazılı bilgilendirilmiş onamları alınmıştır. Araştırmanın yürütüldüğü bölümdeki toplam öğrenci sayısı 147'dir. Araştırmaya dahil edilme kriterleri arasında; araştırmanın yürütüldüğü üniversitenin İlk ve Acil Yardım Programı'nda 2024-2025 eğitim-öğretim yılı itibarıyla aktif olarak öğrenim gören 1. ve 2. sınıf öğrencisi olmak ve araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul etmek yer almaktadır. Araştırmadan dışlanma kriterleri ise; araştırmaya katılmayı reddeden öğrenciler ve veri toplama sürecinde devamsızlık nedeniyle ulaşılamayan öğrenciler olarak belirlenmiştir. Araştırmaya katılmak istemeyen öğrenciler (13), araştırma verilerinin toplanma sürecinde devamsızlık kullanan öğrenciler (8) ve anket formlarını yanlış eksik dolduran öğrenciler (3) çıkarıldıktan sonra toplam 123 veri elde edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada, veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından oluşturulan yedi soruluk kişisel bilgiler formu ile "Travma Hastalarına Yaklaşım Ölçeği" (THYO) ve "Ekip Çalışması Tutumları Ölçeği" (EÇTÖ) kullanılmıştır. Kişisel bilgiler formu, katılımcıların temel demografik özelliklerini belirlemeye yönelik yaş, cinsiyet, sınıf... gibi sorulardan ve "Daha öncesinde Travmalı hastalara yaklaşım içerikli bir eğitim ya da ders aldınız mı? Daha önce Travmalı hastaların bakımı ve transferine aktif olarak katıldınız mı? Bir Travma Yönetiminde sizi en çok zorlayacağına inandığınız durum nedir?" sorularından oluşmaktadır. THYO hastane öncesi acil sağlık hizmetleri çalışanlarının travma hastalarına yönelik yaklaşımlarını değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir (Ekrem Çebi & Akman, 2022). Tek faktörlü olan ölçek, 5 dereceli Likert (1=Kesinlikle Katılmıyorum, 5=Kesinlikle Katılıyorum) olarak 11 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek toplam puan 11 ile 55 arasında değişmekte olup, yüksek puanlar travma hastalarına yönelik daha olumlu bir yaklaşımı ifade etmektedir. Ölçeğin özgün formunda Cronbach's Alpha iç tutarlılık katsayısı 0.923 olarak raporlanmıştır (Ekrem Çebi & Akman, 2022). Bu araştırmada kullanılan örneklem grubuyla yapılan güvenilirlik analizinde ise Cronbach's Alpha katsayısı 0.896 olarak hesaplanmıştır.

Ekip Çalışması Tutumları Ölçeği (EÇTÖ); sağlık ekibi üyelerinin ekip yapısı, liderlik, durum izleme, karşılıklı destek ve iletişim alt boyutlarındaki tutumlarını değerlendirmek amacıyla geliştirilmiş bir ölçektir. EÇTÖ, 5 dereceli Likert (1=Kesinlikle Katılmıyorum, 5=Kesinlikle Katılıyorum) olarak 28 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek toplam puan 28 ile 140 arasında değişmektedir. Yüksek puanlar, ekip çalışmasına yönelik daha olumlu tutumları göstermektedir. Ölçeğin özgün formundaki alt boyutlara ait Cronbach's Alpha katsayılarının 0.70 ile 0.89 arasında değiştiği raporlanmıştır (Yardımcı, Başbakkal, Beytut, Muslu, & Ersun, 2012). Bu araştırmadaki örneklem ile hesaplanan Cronbach's Alpha katsayısı ise 0.942 olarak belirlenmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizi SPSS istatistik programı kullanılarak yapılmıştır. Değerlendirme sonucunda tanımlayıcı istatistikler; gruplar arası değişkenler için sayı (n) ve yüzde (%), sayısal veriler için ortalama, standart sapma (SS), minimum (min) ve maksimum (max) değerleri olarak belirtilmiştir. Verilerin normal dağılıma uygunluğu, çarpıklık ve basıklık katsayıları ile değerlendirilmiş; -1.5 ile +1.5 aralığı normal dağılım sınırı olarak kabul edilmiştir (Tabachnick & Fidell, 2020). Gruplar arasındaki farklılıkların incelenmesinde, tüm değişkenlerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiş olup, bu doğrultuda karşılaştırmalarda bağımsız örneklem t-testi kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkileri incelemek için Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

Araştırmanın Etik Boyutu

Araştırmanın yürütülmesi öncesinde Artvin Çoruh Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan gerekli etik komite onayı alınmıştır (Tarih: 13.02.2025, Sayı: E-18457941-050.99-168431). Araştırmaya katılan paramedik öğrencilerine

çalışmanın amacı, kapsamı, gönüllülük esasları ve katılımcıların hakları hakkında detaylı bilgi verilmiştir. Katılımcılardan hem yazılı hem de sözlü bilgilendirilmiş onamları alınmıştır. Katılımcıların kimlik bilgileri gizli tutulmuş, elde edilen veriler yalnızca bilimsel amaçlarla kullanılmıştır. Çalışmanın her aşamasında Helsinki Bildirgesi'nin insanlarla yürütülen bilimsel araştırmalara ilişkin etik ilkelerine titizlikle uyulmuştur.

BULGULAR

Araştırmaya katılan 123 katılımcının sosyodemografik özellikleri ile ölçek puan ortalamalarının karşılaştırmalı analizleri aşağıda verilmiştir (Tablo 1). Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşları 17 ile 25 arasında değişmekte olup, yaş ortalaması 20.00 ± 1.37 olarak hesaplanmıştır. Katılımcıların Ekip Çalışması Tutum Ölçeği (EÇTÖ) puanları 28 ile 140 arasında değişmekte olup, ortalama 114.48 ± 17.47 olarak bulunmuştur. Travma Hastalarına Yak-

laşım Ölçeği (THYÖ) puanları ise 11 ile 55 arasında değişmekte olup, ortalama 48.08 ± 6.91 olarak hesaplanmıştır (Tablo 1).

Katılımcıların %22.8'i erkek (n=28) ve %77.2'si kadın (n=95) olarak belirlenmiştir. Erkek katılımcıların THYÖ puan ortalaması (44.64 ± 10.82) iken, kadın katılımcılar daha yüksek bir puana sahiptir (49.09 ± 4.89). Bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0.05$). Benzer şekilde, EÇTÖ puanlarında da kadın katılımcılar (115.57 ± 13.20), erkeklere (110.78 ± 27.47) kıyasla daha yüksek puan almıştır. Ancak bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p > 0.05$).

Katılımcıların %41.5'i 1. sınıf (n=51) ve %58.5'i 2. sınıf (n=72) olup, çalışmada EÇTÖ puanlarının 1. sınıf öğrencilerinde (118.80 ± 12.94) 2. sınıflara (111.42 ± 19.59) kıyasla anlamlı derecede yüksek olduğu bulunmuştur ($p < 0.05$). THYÖ puanları açısından ise gruplar arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p > 0.05$).

Tablo 1. Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri ile Ölçek Ortalamalarının Karşılaştırılması

Sosyodemografik özellikler			THYÖ			EÇTÖ			
			n (%)	Ort.	SS	p	Ort.	SS	p
Cinsiyet	Erkek	28 (22.8)	44.64	10.82	0.043	110.78	27.47	0.380	
	Kadın	95 (77.2)	49.09	4.89		115.57	13.20		
				$t=-2.11$ %95 GA* (Alt-Üst) (-8.75, -0.15)		$t=-0.89$ %95 GA (Alt-Üst) (-15.73, 6.16)			
Sınıf	1. Sınıf	51 (41.5)	48.11	4.55	0.961	118.80	12.94	0.020	
	2. Sınıf	72 (58.5)	48.05	8.22		111.42	19.59		
				$t=0.49$ %95 GA (Alt-Üst) (-2.45, 2.57)		$t=3.14$ %95 GA (Alt-Üst) (1.17, 13.60)			
Lise Mezuniyeti	Sağlık Meslek	30 (24.4)	46.86	7.58	0.271	111.63	20.17	0.307	
	Normal Lise	93 (75.6)	48.47	6.68		115.40	16.52		
				$t=-1.11$ %95 GA (Alt-Üst) (-4.48, 1.26)		$t=-1.03$ %95 GA (Alt-Üst) (-11.03, 3.50)			
Travma Eğitimi Alma	Hayır	66 (53.7)	47.90	7.51	0.768	115.74	19.03	0.391	
	Evet	57 (46.3)	48.28	6.22		113.02	15.51		
				$t=-0.30$ %95 GA (Alt-Üst) (-2.85, 2.11)		$t= 0.86$ %95 GA (Alt-Üst) (-3.54, 8.99)			
Travmalı Hasta Transferinde Bulunma	Hayır	91 (74.0)	48.16	5.63	0.862	115.08	14.71	0.605	
	Evet	32 (26.0)	47.84	9.80		112.75	23.85		
				$t=0.18$ %95 GA (Alt-Üst) (-3.38, 4.03)		$t=0.52$ %95 GA (Alt-Üst) (-6.74, 11.41)			
	Minimum	Maksimum	Ortalama			Standart Sapma (SS)			
Yaş	17	25	20.0			1.37			
THYÖ	28	140	114.48			17.47			
EÇTÖ	11	55	48.08			6.91			

*GA: Güven Aralığı.

Katılımcıların %24.4'ünün sağlık meslek lisesi (n=30) ve %75.6'sının ise genel lise mezunu (n=93) olduğu saptanmıştır. Sağlık meslek lisesi mezunları (46.86 ± 7.58), genel lise mezunlarına (48.47 ± 6.68) göre daha düşük bir THYÖ puanına sahip olsalar da bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > 0.05$). Benzer şekilde, EÇTÖ puanları açısından da anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir ($p > 0.05$).

Daha önce travma eğitimi almayan (%53.7) ve travma eğitimi alan (%46.3) katılımcılar arasında THYÖ ve EÇTÖ puanları açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > 0.05$). Travmalı hasta transferi deneyimi olmayan (%74) ve travmalı hasta transferi deneyimi olan (%26) katılımcılar arasında THYÖ ve EÇTÖ puanları açısından anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($p > 0.05$).

Tablo 2'de katılımcıların travma yönetiminde en çok zorlanacaklarına inandıkları durumlara göre Travma Hastalarına Yaklaşım Ölçeği (THYÖ) ve Ekip Çalışması Tutum Ölçeği (EÇTÖ) puan ortalamaları karşılaştırılmıştır. Fiziksel gücün gerekli olduğunu düşünenlerin THYÖ (49.21 ± 4.41) ve EÇTÖ (117.94 ± 10.87) puan ortalamaları daha yüksek olsa da fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p > 0.05$). Yetersiz ekipmanı zorlayıcı bir faktör olarak görenlerin THYÖ puanı (50.23 ± 5.05) anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur ($p < 0.05$), ancak EÇTÖ açısından anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p > 0.05$). Ekip içi uyumsuzluk, bilgi eksikliği, beceri yetersizliği ve psikolojik etkilenme gibi diğer faktörlerde hem THYÖ hem de EÇTÖ açısından anlamlı farklılık görülmemiştir ($p > 0.05$).

Tablo 2. Katılımcıların Travma Yönetiminde En Çok Zorlanacaklarına İnanıldıkları Durumların Ölçek Ortalamaları ile Analizleri

Değişkenler		n (%)	THYÖ			EÇTÖ		
			Ort.	SS	p	Ort.	SS	p
Fiziksel Gücün Gerekliliği	Hayır	85 (69.1)	47.57	7.75	0.228	112.92	19.58	0.142
	Evet	38 (30.9)	49.21	4.41		117.94	10.87	
				$t=-1.21$ %95 GA* (Alt-Üst) (-4.30, 1.03)		$t=-1.48$ %95 GA (Alt-Üst) (-11.74, 1.70)		
Yetersiz Ekipman	Hayır	89 (72.4)	47.25	7.37	0.032	113.62	18.32	0.385
	Evet	34 (27.6)	50.23	5.05		116.70	15.03	
				$t=-2.17$ %95 GA (Alt-Üst) (-5.69, -0.25)		$t=-0.87$ %95 GA (Alt-Üst) (-10.06, 3.91)		
Ekip İçi Uyumsuzluk	Hayır	79 (64.2)	47.65	6.78	0.366	113.17	17.15	0.270
	Evet	44 (35.8)	48.84	7.16		116.81	18.00	
				$t=-0.91$ %95 GA (Alt-Üst) (-3.76, 1.39)		$t=-1.11$ %95 GA (Alt-Üst) (-10.14, 2.86)		
Bilgi Eksikliği	Hayır	89 (72.4)	47.92	7.07	0.680	113.60	18.03	0.372
	Evet	34 (27.6)	48.50	6.56		116.76	15.93	
				$t=-0.41$ %95 GA (Alt-Üst) (-3.34, 2.19)		$t=-0.90$ %95 GA (Alt-Üst) (-10.14, 3.82)		
Beceri Yetersizliği	Hayır	102 (82.9)	48.48	6.75	0.159	115.46	16.62	0.171
	Evet	21 (17.1)	46.14	7.52		109.71	20.95	
				$t=1.42$ %95 GA (Alt-Üst) (-0.93, 5.60)		$t=1.38$ %95 GA (Alt-Üst) (-2.51, 14.01)		
Psikolojik Etkilenme	Hayır	88 (71.5)	47.97	7.35	0.793	114.14	18.22	0.740
	Evet	35 (28.5)	48.34	5.75		115.31	15.65	
				$t=-0.26$ %95 GA (Alt-Üst) (-3.11, 2.38)		$t=-0.33$ %95 GA (Alt-Üst) (-8.11, 5.77)		

*GA: Güven Aralığı.

Katılımcıların Travmalı Hastaya Yaklaşım Ölçeği (THYÖ) puanları ile Ekip Çalışması Tutumları Ölçeği (EÇTÖ) puanları arasındaki ilişkiyi belirlemek için yapılan korelasyon ve regresyon analizi sonuçları aşağıda verilmiştir (Tablo 3). THYÖ ve EÇTÖ arasındaki Pearson korelasyon katsayısı $r=0.702$ olarak bulunmuş olup, bu ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Bu sonuca göre katılımcıların travma hastalarına yaklaşımları ile ekip çalışması tutumları arasında pozitif yönde güçlü bir korelasyon vardır. Regresyon analizi sonuçlarına göre, EÇTÖ puan ortalamaları THYÖ puanlarındaki değişimin %49.3'ünü açıklamaktadır ($R^2=0.493$, $F(1, 121) = 117.8$, $p<0.001$).

Tablo 3. Araştırmaya Katılan Paramedik Öğrencilerinin THYÖ Puanları ile EÇTÖ Puanlarının Korelasyon ve Regresyon Analizleri

Ölçekler		THYÖ	EÇTÖ
THYÖ	Pearson Correlation	1	0,702**
	Sig. (2-tailed)		0,000
EÇTÖ	Pearson Correlation	0,702**	1
	Sig. (2-tailed)	0,000	

$R^2 = 0.493$ $F(1, 121) = 117.8$, $p<0.001$; EÇTÖ (β_1) = 0.2781, $p<0.001$

** $p<0.05$

TARTIŞMA

Araştırmada, paramedik öğrencilerinin ekip çalışmasına yönelik tutumları ile travma hastalarına yaklaşımları arasındaki ilişki incelenmiş ve elde edilen bulgular, mevcut literatürle karşılaştırılmıştır. Bulgular, ekip çalışmasına olumlu tutum sergileyen öğrencilerin, travma hastalarına daha etkili yaklaşımlarını ve klinik süreçlerde daha başarılı olduklarını göstermektedir. Bu sonuçlar, ekip çalışmasının travma yönetimindeki kritik rolünü vurgulayan önceki araştırmalarla uyumludur (Al-Shareef, Aljabarti, Ramadan, Darweish, & Shirah, 2022; Capella et al., 2010; Rosen, 2018).

Ekip çalışması, acil sağlık hizmetlerinde etkili ve koordineli müdahalenin temel taşlarından biridir. Çalışmamızda, katılımcıların ekip çalışmasına yönelik genel olarak olumlu tutumlara sahip oldukları görülmüştür. Araştırmada, kadın katılımcıların, erkeklere kıyasla anlamlı derecede daha yüksek Travma Hastalarına Yaklaşım Ölçeği (THYÖ) puanları aldıkları belirlenmiştir. Bu bulgu, travma hastalarına yaklaşımda bireysel farklılıkların ve klinik karar alma mekanizmalarının cinsiyetle ilişkili olabileceğini göstermektedir (Erin et al., 2023). Ancak, Uçaroğlu ve arkadaşlarının (2018) çalışması, travma hastalarının acil servise taşınmasında cinsiyetin belirleyici bir faktör olmadığını ortaya koymuştur (Uçaroğlu et al., 2018).

Sınıf düzeyine göre incelendiğinde, 1. sınıf öğrencilerinin ekip çalışması tutum puanlarının 2. sınıflara kıyasla anlamlı ölçüde daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Bu fark, eğitim süreci boyunca edinilen deneyimler ile bireysel karar verme alışkanlıklarının gelişmesiyle ilişkili olabilir (Saygılı & Özer, 2020). Benzer şekilde, Aghaie ve arkadaşları (2021) yaptıkları çalışmada, sağlık çalışanlarının ekip çalışması becerilerinin yaş, eğitim seviye-

si ve deneyim süresi ile değişkenlik gösterdiğini belirtmişlerdir (Aghaie et al., 2021).

Öğrencilerin hastane öncesi deneyimlerine bağlı olarak ekip çalışması ve travma hastalarına yaklaşım düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. Uçaroğlu ve arkadaşları (2018) tarafından yapılan araştırmada da doktorlu ve doktorsuz ekipler arasında hasta bakım süreçlerinde anlamlı bir fark bulunmadığı bildirilmiştir (Uçaroğlu et al., 2018). Bu durum, sağlık çalışanlarının bireysel deneyimlerinden çok ekip içi iş birliğinin ve organizasyonel koordinasyonun belirleyici bir faktör olduğunu düşündürmektedir.

Travma eğitimi ve travmalı hasta transferi deneyiminin THYÖ puanları üzerindeki etkisi incelendiğinde, istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemiştir. Bu durum, travma konusunda daha etkili ve uygulamalı eğitim programlarının gerekliliğini ortaya koymaktadır (Dąbrowska et al., 2024). Dąbrowska ve arkadaşları (2024) yaptıkları araştırmada, travma yönetimi konusunda yeterli eğitim almayan sağlık çalışanlarının, hasta bakım kalitesinde düşüş yaşadıklarını belirtmişlerdir (Dąbrowska et al., 2024).

Araştırmada, öğrencilerin hastane öncesi deneyimlerinin ekip çalışması tutumlarıyla doğrudan ilişkili olmadığı belirlenmiştir, bu durum öğrencilerin mesleki tecrübelerinin yetersizliğiyle açıklanabilir. Aghaie ve arkadaşları (2021) da çalışmalarında, acil servis hemşirelerinin ekip çalışması yetkinliklerinin çalıştıkları hastane bölümlerine göre farklılık gösterdiğini, özellikle büyük travma merkezlerinde görev yapan hemşirelerin ekip çalışması becerilerinin daha yüksek olduğunu ortaya koyarak mesleki deneyimin bu süreçte belirleyici olduğunu vurgulamışlardır.

Araştırma bulguları, katılımcıların travma yönetiminde zorlanacaklarını düşündükleri faktörlere göre Travma Hastalarına Yaklaşım Ölçeği (THYÖ) ve Ekip Çalışması Tutum Ölçeği (EÇTÖ) puanlarının farklılık gösterdiğini ancak çoğu durumda istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını ortaya koymaktadır. Özellikle, fiziksel gücün gerekli olduğunu düşünenlerin hem THYÖ hem de EÇTÖ puanlarının daha yüksek olmasına rağmen, bu farkın anlamlı olmaması, travma yönetiminde fiziksel yeterlilikten ziyade bilgi, beceri ve ekip dinamiklerinin belirleyici olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, Schmutz ve Manser (2013) tarafından yapılan çalışmayla örtüşmekte olup, ekip süreçlerinin klinik performans üzerindeki etkisinin fiziksel yeterlilikten daha önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Benzer şekilde, Stahel ve arkadaşları (2022) etkili ekip çalışması ve teknik olmayan becerilerin, acil cerrahi uygulamalarda hasta güvenliği ve sonuçları iyileştirdiğini bildirmiştir. Ayrıca, Gjeraa ve arkadaşları (2014) tarafından yapılan sistematik derlemede, simülasyon temelli ekip eğitimlerinin özellikle teknik olmayan becerileri geliştirmede etkili olduğu ve travma ekiplerinin koordinasyon, iletişim ve liderlik yetkinliklerini artırdığı gösterilmiştir. Bu bulgular, paramedik eğitiminde fiziksel yeterliliğin ötesinde, ekip temelli ve simülasyon destekli eğitimlerin önemini pekiştirmektedir.

Öte yandan, yetersiz ekipmanı travma yönetiminde zorlayıcı bir faktör olarak görenlerin THYÖ puanlarının anlamlı şekilde daha yüksek bulunması, travma hastalarına yönelik etkili bir

müdahale sürecinde uygun ekipman ve teknik olanakların kritik bir rol oynadığını göstermektedir. McLaughlin ve arkadaşları (2002) da simülasyon tabanlı eğitimlerin, eksik ekipman koşullarında karar verme ve müdahale becerilerini geliştirdiğini vurgulamış ve uygun eğitim süreçlerinin eksik donanımın etkisini azaltabileceğini ifade etmiştir. Avusturya Prehospital Araştırmalarında yer alan bir başka çalışma ise, pelvik kemeler, traneksamik asit ve turniken gibi temel travma ekipmanının ambulans ortamında değişken kullanılabilirliğinin, müdahale süreci ve hasta sonuçları üzerinde doğrudan etkili olduğunu; bu nedenle ekipman politikalarının standart hâle getirilmesi gerektiğini belirtmektedir (Eichinger et al., 2024).

Ekip içi uyumsuzluk, bilgi eksikliği, beceri yetersizliği ve psikolojik etkilenme gibi faktörlerde hem THYÖ hem de EÇTÖ açısından anlamlı farklılık saptanmaması, bu değişkenlerin bireysel algılarla şekillendiğini ve ekip içi dinamiklerden bağımsız olarak değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir. Capella ve arkadaşları (2010) tarafından yapılan çalışmada, ekip içi iletişim ve koordinasyonun travma resüsitasyonunda süreci doğrudan etkilediği ve etkin bir ekip eğitiminin bu tür bireysel algılardan kaynaklanan farklılıkları azaltabileceği gösterilmiştir. Araştırmada, ekip çalışmasına yönelik olumlu tutum gösteren öğrencilerin, travma hastalarına yaklaşımda daha başarılı oldukları belirlenmiştir. Gürbüz ve arkadaşlarının (2022) simülasyon destekli eğitimlerin klinik karar verme süreçlerini geliştirdiğini belirten çalışmalarında ekip çalışması eğitimlerinin, ekip içi koordinasyonu ve karar verme süreçlerini iyileştirdiği belirtilmiştir. Buna ek olarak, Kamgar Amaleh ve arkadaşları (2024) tarafından PHTLS(hastane öncesi travma yaşam desteği) eğitimine ilişkin yapılan çalışmada, bu tür yapılandırılmış eğitim programlarının katılımcıların öğrenme düzeyi ve davranışsal değişimleri üzerinde olumlu etkiler sağladığı, böylece travma yönetiminde mesleki yeterliliği desteklediği ortaya konulmuştur. Tüm bu bulgular, araştırmamızda saptanan ekip çalışmasına yönelik olumlu tutum ile travma hasta bakımındaki etkili yaklaşım arasındaki güçlü ilişkiyi destekler niteliktedir.

Araştırmada THYÖ ve EÇTÖ arasında istatistiksel olarak anlamlı ve güçlü bir korelasyon bulunmuştur. Regresyon analizi sonuçlarına göre, ekip çalışması tutumu, travma hastalarına yaklaşımdaki varyansın %49.3'ünü açıklamaktadır. Bu sonuçlar, ekip çalışmasının travma hastalarına yönelik etkili yaklaşımı desteklediğini ortaya koymaktadır. Benzer şekilde, Spoelder ve arkadaşları (2022), ekip çalışmasının ambulans ekipleri arasındaki uyumu artırarak, hastane öncesi müdahale süresini optimize ettiğini rapor etmişlerdir. Schmutz ve Manser (2013) tarafından yapılan sistematik derlemede, ekip süreçlerinin klinik performans üzerindeki belirleyici rolü vurgulanmıştır. Ayrıca Salas ve arkadaşlarının (2015) ekip eğitiminin, hasta güvenliği üzerindeki etkilerine dair güçlü kanıtlar sunduğu ve sağlık çalışanlarının takım temelli becerilerinin geliştirilmesinin klinik başarıyı artırdığı belirtilmiştir. Tüm bu bulgular, paramedik eğitiminde ekip temelli öğrenmenin travma yaklaşımı üzerindeki olumlu etkilerini desteklemekte ve bu alandaki uygulamaların güçlendirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Araştırmanın Sınırlılığı

Bu araştırma, yalnızca bir üniversitenin İlk ve Acil Yardım Programı'nda öğrenim gören 1. ve 2. sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Bu nedenle elde edilen bulgular, sadece çalışmanın yürütüldüğü kurum ve örneklem grubuyla sınırlıdır.

SONUÇ

Araştırma paramedik öğrencilerinin ekip çalışmasına yönelik tutumlarının, travma hastalarına yaklaşımlarını önemli ölçüde etkilediğini göstermiştir. Ekip içi etkili iletişimin, liderliğin ve karşılıklı desteğin hasta bakımını iyileştirdiği gözler önüne sermiştir. Mevcut bulgular, paramedik eğitim programlarında ekip çalışmasının ve travma yönetimi uygulamalarının daha fazla vurgulanması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu kapsamda ilk ve acil yardım programı eğitim müfredatında ekip çalışmasına yönelik uygulamaların artırılması önerilmektedir. Ayrıca araştırma sonuçları doğrultusunda, görevdeki paramediklere yönelik olarak etkili iletişim, liderlik, kriz yönetimi ve ekip içi iş birliğini güçlendirmeye yönelik hizmet içi eğitim programlarının düzenlenmesi önerilmektedir. Bu tür uygulamalar, travma yönetiminde ekip performansını artırarak hasta bakım kalitesine doğrudan katkı sağlayacaktır.

Teşekkür: Araştırmamıza katılmayı kabul edip bize yardımcı olan tüm paramedik öğrencilerine teşekkür ederiz.

Yazar katkıları: Araştırma tasarımı: OT, ET, BCD, FGT; Veri toplama: OT, ET; Literatür araştırması: OT, ET; Makale yazımı: OT, ET; Eleştirel inceleme: BCD, FGT

Çıkar Çatışması: Yazarlar arasında herhangi bir çatışma beyanı olmamıştır.

Finansal Destek: Araştırmanın yürütülmesinde herhangi finansal destek alınmamıştır.

Etik Komite Onayı: Bu çalışma için Artvin Çoruh Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan (Tarih: 13.02.2025, Sayı: E-18457941-050.99-168431) onay alınmıştır.

Katılımcı Onamı: Araştırmaya katılan paramedik öğrencilerinden bilgilendirilmiş yazılı onam alınmıştır.

Hakemlik Süreci: Çift taraflı kör hakemlik.

KAYNAKLAR

- Aghaie, B., Heidari, S., Abbasinia, M., Abdoli, M., Norouzadeh, R., & Shamali, M. (2021). Teamwork competence and readiness of emergency nurses in the care of trauma patients: A multicenter cross-sectional study. *Int Emerg Nurs*, 59, 101073. doi:10.1016/j.ienj.2021.101073
- Al-Shareef, A., Aljabarti, A., Ramadan, M., Darweish, A., & Shirah, B. (2022). Impact of simulation training for teamwork and communication intervention on patient safety in the emergency department. *Saudi J Emerg Med*, 3, 1. doi:10.24911/SJEMed/72-1655012919

- Brindley, P. G. (2016). Teamwork and Communication in Trauma. In L. M. Gillman, S. Widder, M. Blaivas Md, & D. Karakitsos (Eds.), *Trauma Team Dynamics: A Trauma Crisis Resource Management Manual* (pp. 21-26). Cham: Springer International Publishing.
- Capella, J., Smith, S., Philp, A., Putnam, T., Gilbert, C., Fry, W., . . . ReMine, S. (2010). Teamwork training improves the clinical care of trauma patients. *J Surg Educ*, 67(6), 439-443. doi:10.1016/j.jsurg.2010.06.006
- Courtenay, M., Nancarrow, S., & Dawson, D. (2013). Interprofessional teamwork in the trauma setting: a scoping review. *Hum Resour Health*, 11(1), 57. doi:10.1186/1478-4491-11-57
- Dąbrowska, A., Malik, W., Czachor, D., Jarych, W., Wściślak, A., Świąder, Z., . . . Pałczyński, P. (2024). Evaluation of current and future medical staff knowledge on the course of trauma patient management. *Cureus*, 16(7), e64132. doi:10.7759/cureus.64132
- Eichinger, M., Eichlseder, M., Schützelhofer, G., Pichler, A., Schreiber, N., Zoidl, P., . . . Zajic, P. (2024). Available equipment for traumatic haemorrhage management in Austrian prehospital physician response units: a nationwide survey and analysis of guideline adherence. *BMC Emergency Medicine*, 24(1), 230. doi:10.1186/s12873-024-01150-3
- Ekrem Çebi, G., & Akman, C. (2022). Hastane öncesi acil sağlık hizmetleri çalışanlarının travma hastalarına yaklaşım ölçeğinin geliştirilmesi. *Hastane Oncesi Derg*, 7(2), 141-158. doi:10.54409/hod.1080250
- Erin, S., Sayhan, M. B., & Salt, Ö. (2023). Evaluation of paramedic and emergency medical technicians' knowledge, attitudes, and behaviors about trauma. *Balkan Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(3), 88-97. doi:10.61830/balkansbd.1284977
- Faul, F., Erdfelder, E., Buchner, A., & Lang, A. G. (2009). Statistical power analyses using G*Power 3.1: tests for correlation and regression analyses. *Behav Res Methods*, 41(4), 1149-1160. doi:10.3758/BRM.41.4.1149
- Gjeræa, K., Møller, T. P., & Østergaard, D. (2014). Efficacy of simulation-based trauma team training of non-technical skills: A systematic review. *Acta Anaesthesiol Scand*, 58(7), 775-787. doi:10.1111/aas.12336
- Gürbüz, P., Derya, S., Yetiş Koca, G., Kolaç, T., & Çırak, D. Z. (2022). Investigation of the effect of simulator usage on advanced life support and labor help qualifications, and self-efficacy of paramedic students. *Inonu Univ Saglik Hizmetleri Meslek Yuksekoku Derg*, 10(2), 438-449. doi:10.33715/inonusaglik.1052579
- Hughes, A. M., Gregory, M. E., Joseph, D. L., Sonesh, S. C., Marlow, S. L., Lacerenza, C. N., . . . Salas, E. (2016). Saving lives: A meta-analysis of team training in healthcare. *J Appl Psychol*, 101(9), 1266-1304. doi:10.1037/apl0000120
- Kamgar Amaleh, M. H., Heydari, S., Nazari, P., & Bakhshi, F. (2024). Evaluating the effectiveness of the pre-hospital trauma life support (PHTLS) program for the management of trauma patients in the pre-hospital emergency based on Kirkpatrick's evaluation model. *Int J Emerg Med*, 17(1), 13. doi:10.1186/s12245-024-00589-2
- Kang, H. (2021). Sample size determination and power analysis using the G*Power software. *J Educ Eval Health Prof*, 18, 17. doi:10.3352/jeehp.2021.18.17
- McLaughlin, S. A., Doezeema, D., & Sklar, D. P. (2002). Human simulation in emergency medicine training: A model curriculum. *Acad Emerg Med*, 9(11), 1310-1318. doi:10.1197/aemj.9.11.1310
- Rosen, M. A., DiazGranados, D., Dietz, A. S., Benishek, L. E., Thompson, D., Pronovost, P. J., & Weaver, S. J. . (2018). Teamwork in healthcare: Key discoveries enabling safer, high-quality care. *American Psychologist*, 73(4), 468-485. doi:10.1037/amp0000298
- Salas, E., Reyes, D. L., & McDaniel, S. H. (2015). The science of teamwork: Progress, reflections, and the road ahead. *American Psychologist*, 70(6), 556-568. doi:10.1037/a0039195
- Saygılı, M., & Özer, Ö. (2020). Sağlık çalışanlarında ekip çalışması tutumlarının incelenmesi. *SDÜ Vizyoner Derg.*, 11(27), 444-454. doi:10.21076/vizyoner.656545
- Schmutz, J., & Manser, T. (2013). Do team processes really have an effect on clinical performance? A systematic literature review. *Br J Anaesth*, 110(4), 529-544. doi:10.1093/bja/aes513
- Spoelder, E. J., Slagt, C., Scheffer, G. J., & van Geffen, G. J. (2022). Transport of the patient with trauma: A narrative review. *Anaesthesia*, 77(10), 1281-1287. doi:10.1111/anae.15812
- Stahel, P. F., Cobiainchi, L., Dal Mas, F., & et al. (2022). The role of teamwork and non-technical skills for improving emergency surgical outcomes: An international perspective. *Patient Saf Surg*, 16, 8. doi:10.1186/s13037-022-00317-w
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2020). Çok değişkenli istatistiklerin kullanımı. Baloğlu M (Ed.) Altıncı baskı. Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
- T.C. Sağlık Bakanlığı. (2022). *Türkiye hastalık yükü çalışması: Ölüm nedenleri ve hastalık yükü sonuçları, 2022*. Ankara: T.C. Sağlık Bakanlığı Yayınları. Retrieved from <https://hsgm.saglik.gov.tr>
- Uçaroğlu, B., Kavalcı, C., Ceyhan, M. A., & Hakbilir, O. (2018). Evaluation of approach to multiple trauma patients brought to the emergency department with Ambulance 112. *J Surg Arts*, 11(2), 25-28.
- Weaver, S. J., Dy, S. M., & Rosen, M. A. (2014). Team-training in healthcare: a narrative synthesis of the literature. *BMJ Qual Saf*, 23(5), 359. doi:10.1136/bmjqs-2013-001848
- World Health Organization. (2024). *Global health estimates 2024: Disease burden by cause, age, sex, by country and by region, 2000-2022*. Geneva: World Health Organization. Retrieved from <https://www.who.int/data/global-health-estimates>
- Yardimci, F., Başbakkal, Z., Beytut, D., Muslu, G., & Ersun, A. (2012). Ekip Çalışması Tutumları Ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Anadolu Psikiyatri Derg*, 13, 131-137.